СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 220. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 22 вересня 1931. VOL. XXXIX. No. 220. Jersey City, N. J., Tuesday, September 22, 1931. THREE CENTS.

СПРАВУ „ПАЦИФІКАЦІЇ" ГАЛИЧИНИ ПЕРЕНЕСЕНО НА СІЧНЕВЕ ЗАСІДАННЯ ЛІҐИ НАЦІЙ

УКРАЇНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО В ЛОНДОНІ СПЕЦІЯЛЬНОЮ ТЕЛЕГРАМОЮ ДО „СВОБОДИ" ПОВІДОМЛЯЄ:

„УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ, ВИМАГАЮЧЕ ДОКЛАДНОГО СТУДІЮВАННЯ, БУЛО ПРЕДЛОЖЕНЕ КОМІТЕТОМ ТРОХ РАДІ ЛІҐИ НАЦІЙ. ЗВАЖАЮЧИ НА ВАГУ ІНШИХ ВАЖНИХ СВІТОВИХ ПИТАНЬ І ЩОБ ДАТИ СПРОМОЖНІСТЬ ПЕРЕВЕСТИ ДАЛЬШІ СТУДІЇ НАД УКРАЇНСЬКИМ ПИТАННЯМ, ЙОГО ВІДЛОЖЕНО Й ОБОВЯЗКОВО ПОСТАВЛЕНО НА ПОРЯДОК ДЕННИЙ ЗАСІДАНЬ ЛІҐИ НАЦІЙ У СІЧНЕВІЙ СЕСІЇ".

НЮЙОРСЬКІ БАНКИРІ ПРО ФІНАНСОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

НЮ ЙОРК. — Як тільки прийшли відомости з Лондону про те, що Велика Британія здержала виплати в золоті, скликано наради нюйорських банкирів у справі обговорення нової ситуації та забезпечення американських інвестицій в Англії.

Банкирі заявили, що зарядження правительства Великої Британії не є ніякою несподіванкою. Тесаме було в Англії в часі вибуху світової війни.

Американські банкирі мають до Англії претенсії на яких $50,000,000. Це коротко-терміновї позички. Сума та отже не є велика, бо інші зобовязання супроти Америки має покрити Англія в золоті. Останнє її зарядження не зміняє правної сили цього зобовязання. Зате банкирі не закривають того, що англійська фінансова ситуація відобється дуже погано на світовім економічнім положенню.

Вони є тої думки, що вкінці Англія на тім таки виграє, бо ціле її нещастя полягало в тім, що вона хотіла за всяку ціну привернути свою валюту до передвоєнної вартости. Коли тепер наступить інфляція, то вона спричинить упадок вартости стерлінга, а тим облекшить державну касу і зредукує кошти продукції.

ВОКЕР ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД ПАРАДИ.

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку повернув з поїздки по Европі мейор Вокер. Він виїхав відпочати, а на ділі тільки їздив по ріжних містах і брав участь в ріжних гостинах. Управа міста хотіла привитати його з парадою, але він відмовився від того. Тут же на його поворот леґіслятурна комісія, яка розслідкує його приходи.

ЗЕМЛЕТРУС В АМЕРИЦІ.

СИНСИНАТІ. — В неділю нічю чути було потрясення землі в деяких околицях стейтів Огайо, Індіяна й Кентоки.

КЕЛОҐ ОПТИМІСТ.

НЮ ЙОРК. — Френк Келоґ, бувший секретар стейту, а тепер суддя Міжнародного Суду в Газі, повернувши з Европи, каже, що відносини в Англії є поважні, але він певний, що Англія переборе всі трудноші.

Запитаний про безробіття й важке економічне положення Злучених Держав, відповів, що на те все є одна рада: не обтяжати населення новими податками, не обтяжати державного скарбу й не думати про нові видатки, а тільки про нові засоби ощадности в державних, стейтових і муніципальних видатках.

Найбільше радить вистерігатися надмірного оподаткування.

ФЕДЕРАЛЬНА АКЦІЯ В СПРАВІ РОЗБУДОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Кошти публичної розбудови, яку уплянував федеральний уряд, виноситимуть з кінцем біжучого фіскального року $1,613,481,000.

ДЕМОКРАТИ ЗА ПИВО.

ВАШИНҐТОН. — Джует Шавз, голова екзекутиви Народнього Демократичного Комітету, заявив, що демократична партія мусить приступити до президіяльних виборів у 1932 році на підставі мокрої платформи.

Партія, говорив Шавз, заявиться за пиво й легке вино та контролю прогибіції стейтами, але проти повороту до салунів.

УВАЖАЄ ПИВО ВИЗОВОМ АМЕРИКАНСЬКІЙ МОРАЛЬНОСТИ.

НЮ ЙОРК. — Фред Віктор, стейтовий суперінтендент Протисалунової Ліґи Ню Йорку, говорив у „Ню Йорк Евеню Методист-Епископал Чорч" про агітацію проти прогибіції. Він назвав противників прогибіції публичними ворогами. Нема ніякої ідеї в гальбі пива, говорив Віктор, ні навіть у цілім броварі. Оборона пива є, на його думку, образою американської інтелігенції й визовом, киненим моральности американського народу.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД БОНУСОМ.

ДІТРОЙТ. — На передодні конвенції Американського Леґіону прибуло вже понад 100,000 леґіонарів з жінками, щоби взяти участь у нарадах, на які прибуває теж президент Гувер.

Ралф О'Ніл, уступаючий командант Леґіону, визвав леґіонарів, щоби не домагалися виплати ветеранського бонуса в готівці, бо це спричинить погіршення фінансового стану держави.

ВИКАЖЕ, ЯК ДОРОБЛЯЮТЬСЯ МАЄТКІВ ПОЛІТИКЕРИ З ТАМАНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Леґіслятурна комісія провірює тепер маєтковий стан провідників Тамані Гол, а саме Джорджа Олвані, бувшого голови Тамані Гол, а також мейора Вокера й Джана Корі, теперішнього голови.

Потім буде прилюдне переслухання згаданих і інших осіб, щоби публика могла переконатися, як Тамані Гол збогачує своїх членів.

БЕЗРОБІТНИЙ ЗАСТРІЛИВ СТУДЕНТКУ УНІВЕРСИТЕТУ.

В Лежайську на вулиці застрілив безробітний 43-літний скляр Андрій Бридак 25-літну студентку фільософії Марію Ярошівну. Причиною вбивства було те, що Ярошівна не хотіла вийти заміж за Бридака. Після вбивства вбивник відобрав собі життя.

ЦЕРКВА ЗГОРІЛА ВІД ГРОМУ.

В Краснім, повіт Турка, грім ударив в деревляну церкву, що зовсім згоріла. Вартість церкви обчисляли на 40 тисяч золотих.

РУМУНСЬКІ СЕЛЯНИ ГРОЗЯТЬ ПОДАТКОВІЙ КОМІСІЇ.

У селі Слободзія Маре (повіт Тарговіште) збунтувалися селяни проти податкового уряду. Лише з тяжким трудом пощастилося відборонити податкову комісію перед селянськими буками. Ціла справа відігралася серед наступних обставин: До селянина Думітрескула вдалася в супроводі жандарма податкова комісія, щоби забрати від селянина за незаплачені податки худобу та убрання. Селянин і його жінка спротивилися цьому й грозили комісії. Жандарм арештував обидвоє і повів їх до громадського уряду. По дорозі зібралося коло 70 селян і хотіли освободити арештованих. Вони кинулися на податкову комісію і грозили так, що треба було випустити арештованих на свободу. Ця подія викликала велику сензацію.

НАЙДАЛЬША ЗІРКА.

Найдальше віддаленою від нас зіркою є зірка 4,000 разів ясніша від сонця й віддалена 130,000 світляних років (світло перебігає в одній секунді 300,000 км.). Відкрили її в 1924 р. й знаходиться вона в сузірю Стрільця. Хоч цю найдальшу зірку відкрито ще в 1924 р., то щойно в останніх роках обчислено її віддалення.

ПОЖЕЖА В СНЯТИНЩИНІ.

В Рудниках, пов. Снятин, 11-літня дівчинка підпалила стодолу Михайла Калічака. Вона призналася до вини та сказала, що до підпалу намовила її одна господиня. Стодола згоріла. — В Заболотові, біля Снятина, згорів склад будівельних матеріялів Н. Керна. Шкоду обчисляють на 25 тисяч золотих.

БОЛЬШЕВИКИ АРЕШТУВАЛИ АВСТРІЙСЬКОГО ПРОФЕСОРА.

Австрійський професор Бендер з жінкою на прогульці невідомо перейшов фінсько-совітську границю. Большевики зараз Бендерів арештували і досі нема про них ніякої вістки, хоч та неприємна пригода трапилася ще 5 липня ц. р.

НОВИЙ ВИНАХІД НА ПОБІЛЬШЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРИХОДІВ.

Цими днями староство в Радехові розіслало до всіх священиків радехівського повіту наказ, щоби вони заплатили до 7 днів по 50 зол. за вживання української мови в статистичних виказах. Викази, виповнені по українськи, староство звернуло з дорученням виповнити їх по польськи, а вразі непослуху загрозило дальшою карою 50 зол.

ЗАЛІЗО В ЯРИНІ.

Німецький учений лікар, д-р Гензель, виступив недавно проти загально принятого погляду, немов би в шпінаті було найбільше заліза. На його думку, найбільше заліза має в собі головкова салата. Цим також пояснюється, що молоді малокровні дівчата так дуже люблять їсти салату. Також картопля має в собі заліза. Дальше йдуть горошок, шпінат та інша ярина.

СКОРІСТЬ ВЕЛИКИХ МЕТЕОРІВ.

Найновіші обчислення астрономів виказують, що метеори поруршуються в нашій атмосфері з пересічною скорістю 52 км. на секунду. Якби не було опору повітря, то скорість дійшла би до 63 км. на секунду, то значить, що була би два рази більша ніж скорість землі на шляху довкола сонця.

70 МІЛІОНІВ БЕЗРОБІТНИХ НА СВІТІ.

Міжнародне Бюро Праці в Женеві оголосило на днях скількість безробітних у поодиноких краях світа. Минулого року в Европі число безробітних виносило 10 міліонів осіб. З кінцем лютого ц. р. число це майже подвоїлося, бо лише в Німеччині й Америці начислено 10 міліонів безробітних. В Індії є 40 міліонів безробітних. Японія майже не знає безробіття, бо внаслідок частих земметрусів край мусить часто відбудовуватися. На цілій земській кулі є 60 до 70 міліонів безробітних. Є це 3 відсотки всього людства.

ТОРГОВЕЛЬНА ПСИХОЛЬОҐІЯ.

Великі торговельні фірми мають свою систему при прийманні нових службовиків. Знаменитї свідоцтва та поручення визначних осіб не є для них міродайні, бо звичайно працедавець хоче сам переконатися про інтеліґенцію, обовязковість та замилування до порядку петента. Персональний шеф одної великої німецької фірми зраджує одній редакції свою просту методу: Коли прийде до нього кандидат на службовика, він задає йому ріжні питання, а відтак несподівано питає: „Не маєте часом сірників? Як кандидат скаже відразу — ні — або певним рухом витягне з кишені коробку, тоді здав іспит. Якже пічне шукати по всіх кишенях, поки знайде, або після довгого шукання не знайде, тоді пропав. Як знаєте людей, каже той шеф, що людина, котра не має ладу в тому, що носить зі собою, не має почуття порядку й пиняности, а без цих прикмет не може бути добрим і скорим співробітником ніякої фірми.

КРОВАВИЙ НАПАД НА РОДИНУ.

В селі Подкляшторна біля Лодзі кілька невідомих осібників напали на родину Маковських, вбили 48-літнього батька тієї родини, а інших членів родини тяжко ранили. Догадуються, що причиною нападу була особиста пімста.

ПРИКЛОННИКИ НАГОТИ.

Група молодих італійських письменників, малярів, акторів та журналістів заложила в лісах в околиці Монтекасіно кольонію нагих людей. Але селяни сусідних сіл запротестували у властей проти того, заявляючи, що не хочуть, щоби „їхні діти вчилися анатомії на живих моделях". Коли протест не помагав, селяни, узброєні в палки та каміння, напали на кольонію нагих, богатьох кольоністів тяжко побили і вимусили таки від них обітницю, що за кілька годин нагі кольоністи заберуться з ліса.

РАДЯТЬ СОБІ.

Варшавські довжники придумали добрий спосіб на те, щоби вірителі їм не докучали. На дверях довжників можна частенько стрінути написи: „Не входити — в помешкані скажений пес!", або „Не входити — в помешканні хорий на заразливу недугу".

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ЗАКЛИКАЄ ДО ПОГРОМУ УКРАЇНЦІВ

З НАГОДИ ВБИВСТВА ГОЛУФКА ПРЕСА КЛИЧЕ УРЯД І ПОЛЬСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ДО ПІМСТИ НАД УКРАЇНЦЯМИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Не зважаючи на те, що влада не має ніяких слідів убийників Т. Голуфка, а тому нема й найменшого доказу на те, що це вбивство діло Українців, польська преса не перестає нападати на Українців. Дуже мало подибується в польській пресі стриманих голосів, а натомісць майже вся вона кричить, що треба покінчити з „гайдамаччиною", що ніякого українського питання в Польщі й не може бути, що треба раз назавжди польському урядови поставити собі завдання покінчити „українську інтриґу" й т. п.

Для цього преса радить провадити далі як найсуворішу денаціоналізацію непольської людности в Польщі та польонізації Українців і інших народів. В своєму поході проти Українців польська преса не спиняється перед нападами на митрополита Шептицького, чорнить його, сестри Василіянки і т. д. а святий Юр називає „смітником". Отже в убивстві Голуфка крикліва польська преса винує виключно Українців, не маючи до того ніяких доказів.

В той саме час поліція переводить масові арешти й робить звичайні свої „допити" арештованим, стараючися знайти виновників убивства Голуфка. До того ще поліція переводить також масові арешти в звязку з нападом на почту біля Печеніжина. Вязниці й поліційні постерунки переповнені скатованою українською молодю. Ляцька цензура старанно викреслює в українських ґазетах всі відомости, або навіть натяки на те, що вбивство Голуфка не є ділом Українців.

Латвійська поліція випустила на волю арештованих у Ризі студентів. Виявилося, що вони вже десять днів перед убивством Голуфка були в Данціґу. Таксамо сотки інших арештованих Українців, після відповідних поліційних „допитів", звільнено з арештів. Виступи посолки Мілени Рудницької на конґресі національних меншостей у Женеві польська преса називає „гістеричним вереском жінки, опутаної опянінням ненависти". Частина преси отверто закликає уряд до нової „пацифікації" Галичини.

КРІЗА ПОГЛИБЛЮЄТЬСЯ.

ЛОНДОН (Англія). — Уряд замкнув біржу й припинив усі виплати з державної скарбниці в золоті. Разом з тим уряд старається в один день перевести через парлямент закон про стримання виплати державним банком золота за паперові гроші, відповідно до номінальної вартости паперових грошей. Далі буде встановлена виплата по дійсному курсі паперових грошей супроти золота.

Англія дотепер залишалась одинокою европейською країною, що по війні все платила за свої паперові гроші повною вартістю золота. Інші держави вже давно устабілізували свої паперові гроші значно нижче від їх номінальної вартости в золоті. Цим способом думають припинити відплив золота з державного банку, що останніми часами набрав катастрофальних для англійських фінансів розмірів.

НІМЕЧЧИНА ТАКОЖ ЗАМКНУЛА БІРЖІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З огляду на замкнення біржі в Англії, німецький уряд замкнув також усі біржі на час, поки в Англії виясниться ситуація. Цим способом уряд думає стримати можливу спекуляцію на пониження ріжних цінних паперів.

КИТАЙЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ.

НАНКІН (Китай). — Уряд заявив протест проти японської окупації південної Манджурії. Китай говорить, що зі сторони Китайців не було ніяких провокаційних виступів, а Японці самі напали на китайські війська, що були на охороні Східно-Манджурської залізниці. Потім вони захопили ріжні міста здовж цієї залізниці й нарешті столицю Манджурії, Мукден.

Сей захват Японці перевели дуже скоро й легко. Це свідчить про те, що таку операцію вони підготовлювали давно. Японський уряд заявляє, що він ужив заходів, щоб зльокалізувати цей інцидент, і твердить, що він не має наміру тримати в своїх руках південної Манджурії.

На північнім кордоні Манджурії радянські російські війська почали концентруватися в ріжних стратеґічних місцях. Все свідчить про те, що ситуація в Манджурії набирає дальшого напруження. Китайці заявляють, що вони готуються дати Японцям відсіч.

ВСЕ ГОВОРЯТЬ ПРО ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Ліґа Націй запросила до участи в конференції по обеззброєнню держави, які не є членами Ліґи Націй. Між ними на першому місці стоять: Америка, радянська Росія, Туреччина й т. д.

В колах Ліґи сподіваються, що морські держави вже тепер припинять розбудову своїх воєнних фльот.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

„Я“ За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи“: Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШУКАЮТЬ ВИХОДУ

Старокраєва преса розписується далі на тему українсько-польського порозуміння, над яким ломлять собі тепер голови ріжні визначні польські діячі. Це вже велика зміна, коли підносяться такі голоси, в яких говориться, що вже час перестати Полякам нехтувати українським імям, а ще більше українським рухом, який щораз більше змагається. Дотого навіть дехто з самих Поляків квестіонує вже навіть доцільність назви „Малопольска Всходня", яка не відповідає історичній правді.

До таких польських голосів треба зачислити статті редактора д-ра Ольґерда Ґурки, про які була недавно згадка в нашій кореспонденції з краю. Вона замітна тим, що польський редактор твердить, що української проблеми вже неможливо усунути з міжнародного форуму, та що вона зеднуватиме для себе симпатії держав і міжнародніх орґанізацій, які будуть через неї вмішуватися в польські справи так довго, поки не буде вирішений розумно українсько-польський спір.

Та як його вирішити, коли обидві сторони виходять з цілком протилежних заложень? Д-р Ґурка каже про те так:

„...Треба повторити, що трудноці, які заключаються у розбіжности засад, є при дотеперішнім способі думання обидвох сторін незаперечною перешкодою, бо без сумніву ні один Поляк, навіть при найприхильнішому ставленню для ідеї майбутньої України, не може допустити думки про втрату свого правного й фактичного володіння у полудневo-східних воєвідствах, а також на Волині, а величезна більшість тих, які вважають себе Українцями, просто не може собі уявити будучої України без Східньої Галичини".

З того виходить ясно, що мимо найкращих побажань д-ра Ґурки, по його власним спостереженням, неможливо тепер довести до якогось українсько-польського зближення. Це було би можливе тільки тоді, коли би Поляки прийшли до переконання, що їм годі буде вдержати при Польщі західньо-українські землі, або щоб Українці раз на завжди з тих земель зрезиґнували. Та нема ніяких виглядів ні на одно ні на друге. Д-р Ґурка не зражується таким положенням. Він не пробує теж вилічувати Поляків з їхніх великодержавних аспірацій. Але зате береться вилічувати Українців від їх соборницьких ідеалів. Словом, чергова польська ілюзія.

ЗА БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ЗАВІСОЮ

Нагінка на національні елементи й державно-національні прояви українського життя під большевиками не припиняється, а все більше поглиблюється. Московські комуністичні емісарі стараються на всіх ділянках життя в радянщині припинити розвиток українського „сепаратизму". Длятого хочуть усе життя на Україні втримати в рамках не лише комуністичної партії, але й в рамках єдности всіх земель і народів бувшої російської імперії. А тому, що цій єдности найбільше загрожує український національний рух, який і під московсько-комуністичним обухом жиє й зростає, то, звичайно, головний удар московських чекістів та їх посіпаків звертається впершу чергу проти Українців.

Читачам добре відомо про низку ріжних судових процесів, які з театральним драматизмом большевики влаштували на протязі останніх літ свого панування, щоб здеморалізувати й припинити український національно-визвольний рух. Нагадаємо, що відбулися судові розправи проти українських соціялістів-революціонерів, потім проти українських діячів культури й мистецтва, відбулися численні процеси над ріжними „саботажниками", повстанцями й т. п. Багато людей розстріляно, багато замкнено по вязницях і сотки тисяч вислано за межі України в Сибір, на Соловки та в інші місця, куди царське правительство, не задумуючись, також пакувало Українців.

В політично-адміністративному відношенню московські большевики остаточно знищили навіть видимість самостійности українського радянського уряду й тепер комісарі в Харкові є лише московськими директорами певних міністерств на Україні. Годі вже говорити про якісь „незалежні" українські комісаріяти, а тим більше про незалежну політику їх на Україні. Централізація Росії тепер переведена далеко суворіше ніж вона була за царських часів, коли місцеві земства ґуберніяльні та повітові мали певну автономію. Радянський „уряд" на Україні, а разом з ним і всі державно-адміністративні та інші інституції й орґанізації не мають і сотої части тих прав, що мали колись земства, або навіть поліційні повітові начальники.

Всеукраїнська Академія Наук вже кілька разів „вичищена" й „перечищена" від „крамольних" учених, яких „крамола" крилася лише в тому, що вони чесно служили науці, а до того ще були українського походження. Українські видавництва скоротили видавничу діяльність, бо уряд не дає грошей і тепер, крім комуністично-московської аґітаційної літератури, майже нічого не видають на Україні. Останніми часами припинено видання українського наукового місячника „Україна" під редакцією проф. М. Грушівського, а ось тепер припинено видавання „Біліольоґічних Вістей", що редаґував Ю. Меженка. Ці місячники містили щиро науковий і високої вартости матеріял. Та тому, що він був в українській мові й не славословив комуністичних правителів, а особливо не проводив ідеї російської державности на українських землях, московські сатрапи наказали припинити й цей журнал.

Всіми силами й ріжними засобами Москва руками комуністичних владик старається зломити українську національну свідомість, українське культурне й політичне відродження. Та всі ці зусилля лише гальмують український рух і розвиток українського національного життя, але вбити його не мають сили. Про це яскраво свідчить **доповідь Сталінови, яку зробив йому бувший голова московської „охрани", себто „чека" на Україні, Баліцький.** Він між іншим повідомив Сталіна, що серед „національних комуністів" на Україні **набирає все більшої ваги думка про те, що Сталінова пятилітка провалиться, а тому прийде до катастрофи всього сталінського режіму.** Це може привести до знесення комуністичної влади в Москві, а з тим і на Україні.

Ось до цього моменту українські „національні комуністи" вважають потрібним готуватися, а тому їх тепер охопила так звана **ліквідаторська тенденція.** Вони знають, що упадок комуністичної влади, чи лише одного сталінського режіму приведе Московщину до анархії, яка може перекинутися й на ріжні національні републики, а в тім числі й на Україну, коли добре не підготовитися до неминучої катастрофи сталінізму. **Серед українських „націонал-комуністів" панує думка, що треба бути готовими кождої хвилини зеднатися з Заходом,** котрий дасть технічні й матеріяльні засоби для вратування України від анархії, яка буде йти з Півночі.

В необхідости спертися на Захід усі українські „націонал-комуністи" цілковито сходяться. Гасло „Геть від Москви!", яке колись широко оповістив Хвильовий, все більше набирає сили й значіння. Українські „ліквідатори", як їх називає Баліцький, ріжняться між собою лише в наміченню своєї дальшої тактики. Одні з них говорять, що, **злучившися з Заходом, Україна повинна цілком відвернутися від Московщини й лишити їй самій боротися зі своєю анархією,** а другі кажуть, що, **впорядкувавши Україну, треба буде з допомогою тогож таки Заходу йти на Московщину, щоб там привернути лад.** Тоді, мовляв, Україна відограє ролю збирача земель „Руси", а Харків стане столицею нової великої держави, що знайдеться під пануванням Українців. Отся частина українських „ліквідаторів" відродила стару ідею київського князя Ярослава Мудрого, себто створення великої держави, що обхопилаб всі щиро-славянські землі на Сході Европи.

Є відомости про такі самі „ліквідаторські" настрої й в інших „федеративних" та „автономних" републиках. Це все свідчить про те, що, не зважаючи на всі старання большевиків „зінтернаціоналізувати", щоб лекше знову „змосковщити" народи бувшої Росії, націоналістичний рух росте. Шириться ідея та підготовча праця до створення незалежних національних держав на руїнах бувшої російської імперії. Комунізм московський разом зі своїм ленінізмом, троцькізмом, сталінізмом та іншими „ізмами" цей процес лише гальмує, але разом з тим і гартує та скріплює волю народів у їх боротьбі за свою державність.

——o——

ІДЕМО ЖИВІ В МОГИЛУ.

Недавно видав у Парижі один з найвизначніших сучасних московських фізіольоґів, д-р Кулябко, свою працю, яка звернула увагу вчених на пекуче питання здогадної смерти в людей.

Д-р Кулябко цікавиться головно питанням смерти, працює отже в дуже мало дотепер знаній ділянці. Ділянка ця, помимо своєї ваги, є майже непрослiджена. І д-р Кулябко в своїй праці зазначує, що не лише невчені не знають тайни смерти, але що більше, лікарі не можуть ніколи ствердити, чи справді наступила смерть орґанізму.

Частинно наш орґанізм вмирає вже за життя. Бачимо це при випадуванню волосся, зубів, нігтів і т. д. Зновуж з другого боку завважуємо, що в деяких звірят смерть сейчас не наступає. Як відрубаємо голову змії, то тіло ще кільканацять годин рухається. Відомо також, що можна штучно оживити цю або ту частину орґанізму. Серцю, яке вже перестало битися, можна штучно привернути життя. Можна оживити людину, яка здається померла. Медицині є відомий факт привернення життя серцю, яке не било вже сім днів.

Д-р Кулябко робив багато дослідів. Наприклад відтинав голову риби й лучив її з посудиною, де містилася хемічно споряджена кров. Голова оживала і виконувала всі життєві функції. Але найважнішим доказом д-ра Кулябка є це, що нервову систему людини, про яку думали всі, що вона сейчас вмирає, можна оживити.

Досліди д-ра Кулябка увінчалися просто сензаційним успіхом. Він ствердив, що смерть, як у звірят так і в людей наступає постепенно, а не відразу. Сам процес умирання треває дуже довго і тому можна його здержати. А рівночасно тому, що так довго треває, дуже рідко коли лікарі справді стверджують смерть. Для них здогадна смерть є дійсною смертю. Тому не ратують людини тоді, коли ратунок є ще можливий. Таким чином дуже часто похоронюють людей, які щойно в могилі в страшних муках направду вмирають.

Кулябко є переконаний, що більше як 50 відсотків померлих вмирає щойно в могилі. Декотрі почувають уже в домовині, що вони не зовсім померли, декотрі знову щойно в могилі пробуджуються. Тому, на думку Кулябка, щоб уникнути найстрашнішого злочину, похоронювання живих людей, всі лікарські товариства повинні в першу чергу зацікавитися питанням смерти. Лікарі повинні собі усвідомити цю страшну відповідальність і докладнішими студіями унеможливити такі тепер часті, а нікому невідомі траґічні помилки.

Карло Чапек.

ОПОВІДАННЯ ПРО ВТРАЧЕНУ НОГУ

— То хтобудь навіть не вірив би, — сказав пан Тиміх — що чоловік часом видержить. Чекайте, то було підчас війни, як я служив при триять пятому. Мали ми там одного вояка, як він називався, якось ніби Динда чи Отаґаль або Петерка. Та ми йому казали Пепек. Зрештою чоловік зовсім як ялося, та якийсь такий нещасливий, що ти плакав би над ним. Та доки нами вганяли по вправах, робив що міг, а терпів наче ягня. Колиж нас привезли на фронт, то було тоді за Краковом, вибрали для нас якесь погане місце, на яке простісенько стріляла російська артилерія. Пепек нічого, лише лупав очима. Та якраз підійшов до коня з роздертим черевом, а той кінь іще фиркав і намагався встати, то вам той Пепек поблід, шпурнув шапкою об землю, допустився обиди маєстату, поклав на землю рушницю і наплечник і пустився назад.

Як дістався до дому тих пятьсот чи скільки кільометрів, того, далебі, не можу собі уявити. Та раз нічю застукав до своєї хати тай каже своїй жінці. Мамо, це я, я вже там не вернуся. Колиж мене тут знайдуть, тоді мені амінь. Я дезертир. Коли так обоє поплакали, повідає жінка: Пепку, я тебе не дам, я тебе сховаю в гною, там тебе ніхто не буде шукати. І запорпала його в гною та закрила дошками й у тій ямі сидів Пепек пять місяців. Пані, того не видержав би навіть ніякий мученик за віру. Потім це виявила їх сусідка, що посварилася була за курку. Прийшли жандарми забрати Пепека з гною. Слухайте, вони мусіли взяти десять метрів шнура, щоби не доторкатися його, як вели звязаного до міста.

Колиж той Пепек трохи видужав, поставили його перед военний суд. Тоді був авдітором якийсь Ділінґер. Дехто каже, що то був пес, а інші, що то був песик. Та як він умів ганьбити — слухайте, то мусимо признати: за Австрії вміли ганьбити! В цьому було видно цю стару традицію. Нині не вміє ніхто порядно виганьбити. Одначе образити то потрафлять. Отже той авдітор Ділінґер казав поставити Пепека на дворі та судив його крізь вікно. Ближче до себе не хотів пустити його. То, знаєте, з Пепеком було погано. Дезерція підчас війни, за це є смерть — розстріляння, навіть Господь Бог тобі не поможе. А той Ділінґер з ніким занадто не церемонився. Таж він був лише пес. Та коли вже воно виглядало на присуд, кричить той Ділінґер з вікна:

— А що, Пепеку, коли ти там був закопаний — не йшов ти ніколи в ночі до твоєї старої виспатися?

Пепер розпучливо переступив з ноги на ногу, а потім увесь червоний сказав голосно:

— Слухняно голошу, пане авдіторе, деколи так. Інакше годі.

Тут вам той авдітор замкнув вікно та сказав: „Ісусе Христе!" Потім хвилинку покрутив головою, бігав по кімнаті, а коли вспокоївся, повідає: „Хай мене й пенсіонують, я цього чоловіка на смерть не пішлю! Вже хоч би задля тієї жінки ні. Ех, то є чоловікова любов!" І якось це закрутив на три роки твердині.

В тій твердині віддали Пепекові командантів город, щоби плекав його. То був якийсь полковник Бабка. І той Бабка потім говорив, що як живий не мав такої гарної та великої зеленини, як та, що йому плекав Пепек. Це хіба сам чорт знає — говорив той командант — по чім воно йому так росте.

• • •

— Підчас війни, говорив пан Краль — ділялися ріжні дива. Колиб зібрати те все, що люди робили, щоби не мусіли боротися за Австрію, то воно дало би більше томів, ніж ті Акта Санкторум, які видають о.о. Боляндисти. Я маю братанка, називається Льойзик, він має там у Радличах пекарню. Колиж його на війні відвели, то говорив мені: „Стрийцю, це вам кажу, на фронт мене не дістануть, я собі радше відрубаю ногу, ніж мав би йти помагати їм, тим німецьким щурам.

Той Льойзик то був раз хлопець! Доки тих новобранців вправляли у „ґверґріфах", міг як найпильніше прикладатися до праці, так що старшина бачила в ньому будучого героя або щонайменше будучого капраля. Колиж пронюхав, що за кілька днів повезуть їх на фронт, зробив собі горячку, схопився за правий бік жолудка та страшно постогнував. Відвезли його до шпиталю та зоперували йому сліпу кишку. То він, Льойзик, уже собі так зробив, щоби ця рана йому помало гоїлася. Одначе за яких шість тижнів воно йому як-так заросло, та що хоч роби, кінця війни ще не було видно. Я тоді відвідав його у шпиталі. „Стрийцю, каже Льойзик, — тепер уже мені не поможе навіть пан фельдвебель. Я кождої хвилі чекаю, що мене відсіля вимуштрують".

Тоді був у нас начальним штабовим лікарем той славний Обергубер. Пізніше показалося, що той чоловік був справжній блазень, одначе війна війною й колиб ви дикому кабанови дали золотий ковнір, буде командантом. Самособою, перед тим Обергубером усе дріжало. Він лише бігав по шпиталях і верещав на кожного: „Марш на фронт!" Хай би мав отворену рану або простілений міхур — ніхто не смів йому противитися. Навіть не глянув, що має той хорий написано на табличці над ліжком, лише зиркнув здалека, а вже ревів: Фронтдінсттавґліх! Зофорт айнрікен! Вже тобі тоді не помогли всі святі.

Так то той Обергубер прийшов візитувати шпиталь, де Льойзик ждав своєї долі. Як лише почувся галас уже на долі в дверях, мусіли всі „мароди", крім небіщиків, ставати на позір коло своїх ліжок, щоби приняти високого пана, як ялося. Те чекання тревало трохи довго, тому Льойзик для більшої вигоди скорчив одну ногу, сперся коліном на ліжко та стояв на другій нозі. В тій хвилині впав там Обергубер, фіолетний з люти, та кричав уже в дверях: „Марш на фронт! Той хлоп руковат! Тавґліх!" Потім глянув на Льойзика, як стоїть на одній нозі та ще більше почервонів. Айнбайніґ! — зверещав. Зофорт післати додому! Гіммель, чому тут держите того одноногого хлопа? Що це, чи тут хлів для калік? Геть з ним! Нероби! За нього вас усіх пішлю на фронт!

Старшини, посинілі з жаху, белькотали, що то буде зараз заряджене. Та він, той Обергубер, кричав уже біля дальшого ліжка, що мусить зофорт на фронт вояк, учора оперований.

Заразже Льойзика з власноручним Обергуберовим підписом відпустили з шпиталю додому як одноногого інваліда. Він був, той Льойзик, дуже розумний хлопець. Зараз вніс подання, щоби як невилічимого каліку викреслили його зі спису обовязаних до військової служби та щоби йому визначили інвалідську ренту, що як пекар потребує обох ніг, хочаб, як то про пекарів кажуть, і криві, тацо з одною, урядово ствердженою ногою, не може виконувати своїх обовязків. З належною урядовою проволокою дістав полагоду, що йому признається сорок пять-процентову інвалідність, наслідком чого прислугує йому побирати стільки то й стільки корон місячно інвалідської ренти. Добре, отже щойно тут зачинається саме ця історія про втрачену ногу.

Відтоді Льойзик діставав інвалідську ренту, помагав батькови в пекарні та вкінці й оженився. Лише часом здавалося йому, що на цю ногу, про яку Обергубер сказав, що він її не має, наче трохи криває або налягає. Та і з того був задоволений, що воно бодай так здається, начеб мав протезу. Потім прийшов кінець війни й настала република. Одначе той Льойзик задля порядку та совісности брав цю інвалідську ренту далі.

Раз прийшов до мене і зараз було видно, що має якусь журбу. „Стрийцю, сказав за хвилиночку, мені здається, що мені ця нога якось скорочується або всихає". І зараз підкотив собі штанку та показав мені цю ногу. Була тонка наче палиця. „Я боюся, стрийку, каже Льойзик, що колись таки прийдуть у справі тієї ноги.

— То піди з тим до лікаря, ти леґейдо! — раджу йому.

— Стрийцю, зітхнув Льойзик, я гадаю, що то не є недуга. Воно видно є з того, що тієї ноги я не маю мати. Таж я маю чорне на білім, що я не маю правої ноги аж по коліно — як гадаєте: чи не від того мені так всихає?

Щось за день зайшов до мене знову — тепер уже мусів спиратися на палицю. „Стрийцю, сказав дуже затрівожений, я каліка. Вже на цю ногу навіть не можу станути. Лікар каже, що то атрофія мязів і що то найправдоподібніше з нервів. Він мене з тим посилає до купелів, та мені так здається, що він сам у те не вірить. Стрийцю, доторкніться, я маю цю ногу холодну, начеб була нежива. Той лікар каже, що це поганий обіг крови — як гадаєте, чи ця нога мені не відгниє?

— То слухай, Льойзо, сказав я йому, я тобі дам лише одну раду: Зголоси цю ногу урядово та зажадай, щоби тобі скреслили, що то одноногий. Я гадаю, що ця нога тобі потім поправиться.

— Алеж, стрийцю, — сказав Льойзик, — то тоді вони скажуть, що я брав цю інвалідську ренту неправно та що обманув ерар на цілу фіру грошей. Тож я ті гроші мусів би звернути їм!

— То відречися тих грошей,

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Нова фахова сила: д-р Павло Канчір.

Наша іміграція стала богатшою, бо маємо одну фахову силу більше. Є нею д-р Павло Канчір, доктор хірурґічної дентистики в Шикаґо, Ілл.

Є це людина, котра добилася того становища власними силами. Зачинав „карієру" від того, що продавав малим хлопцем манітобську „Фрі Прес" по вулицях, а скінчив на докторськім дипльомі.

З того можна вносити, що гарт, якого набрав д-р Канчір, прямуючи непохитно до своєї цілі, принесе тепер властиві овочі. Надіємося мати доброго фахівця й доброго громадського діяча. А притім і молодого.

Д-р Павло Канчір.

Батько Павло, п. Канчір, з своєю жінкою Ксенею були одними з піонирів західної Канади. Іван приїхав до Канади парубком в 1896 р. По якімсь часі знакомиться з Ксенею і дружиться. З подружого життя мають вони троє дітей: Михайла, Павла і дочку Емілію.

Мета родичів була виховати дітей в українськім дусі. Павло учащав до української парохіяльної школи св. Николая у Вінніпеґу чотири роки і тут був конфірмований в українознавстві. Початкову англійську науку брав в Страткона школі. По укінченню елементарної школи записують його родичі до Ст. Джанс Гай Скул. Потім переходить до Веслей Каледж і кінчить вищу школу з відзначенням, 1922 р. Він мав тоді 19 літ. Того самого року записується він до Манітобського університету і по чотирох роках кінчить університетські студії. Отримує степень Бечелор оф Саєнс.

Належав до бой-скавтів і кадетів. Належав теж до Товариства Українських Студентів. Вступаючи до Манітобського університету познакомився з українськими студентами, братами Потоцькими, Закусом і Нагірняком. Перші два є лікарями, другий дентист, а п. Нагірняк є адвокатом в Шикаґо.

В 1923 р. виїхав він до Шикаґа з наміром записатися до Лойола університету і скінчити дентистику.

Того самого року починає працювати у Вестерн Електрік Компані. Щадить гроші. По двох роках записується на дентистику. Будучи в Шикаґо, бере живу участь в українськім студентськім кружку. Підчас студій у Лойола університеті належав до багатьох шкільних братств. Цього року в червні скінчив дентистику зі степенем Доктора Хірурґічної Дентистики. По отриманню дипльому і краєвого позволення на практику, д-р Павло Канчір отворив свій офіс на 9300 Каттедж Ґров Евеню, Шикаґо.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЕНТОН, О. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 115, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 27 вересня, в годині 1-ій пополудни. Проситься усіх членів прибути на мітінґ в означений час. — Михайло Ґедьо, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє своїх членів, що слідуючий мітінґ буде 27 вересня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. Просимо усіх членів прийти на сей мітінґ, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо інакше уряду буде змушених їх суспендувати. — Н. Гуль, предс.; І. Дацьків, секр.

Композитора Брамса запросив до себе на вечеру якийсь князь.

Князь хотів почванитися перед композитором і заграв щось на скрипці та просив його, щоби сказав свою думку про його гру.

На це Брамс:

— Я ділю музиків на три кляси: до першої належать ті, що зовсім не грають на скрипці; до другої належать ті, що грають зле, до третьої ті, що грають добре. Ви, князю, належите вже до другої кляси.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

ЧУЖИНЕЦЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ.

Німецький соціял-демократичний орґан в Чехословаччині, ґазета „Соціял-Демократ", вмістила велику передову статтю в справі українського питання. Ґазета „Соціял-Демократ" широко розповсюднена в Чехословаччині й в Европі та визначається своїм впливом.

Подаємо тут цю статтю в перекладі з німецької мови:

Завдання для Ліґи Націй.

„Одна з найгірших і найогидніших помилок париських мирових договорів є та, що вони частину народів, а то й цілі великі нації, віддали під чужо-національне панування; наслідком того тепер, 13 років після скінчення війни, яка нібито була закінчена перемогою права самоозначення народів, ці народи брутально гноблені, господарсько визискувані, політично здушені, позбавлені найпримітивніших прав свободи та задержані в їх культурному, соціяльному й політичному розвитку.

„Таким прикладом поневолення цілого народу, на яке несоціялістична Европа спокійно дивиться, є Українці, 35-міліоновий нарід, який розділений поміж чотирма державами (Росія, Польща, Румунія й Чехословаччина). Це зовсім слаба втіха для Українців, що вину за це розшматування цілого народу несуть не тільки капіталістичні держави-переможці в світовій війні, але також радянська Росія, яка рижським договором з Польщею розділила масу українського народу між собою та Польщею.

„Особливо в Польщі поневолення українського народу кричить до неба. З жахом читаєш скаргу, яка недавно була передана Союзови Націй і в якій описано становище українського народу в Польщі. Описані в тій скарзі факти мусять збудити не тільки Ліґу Націй, але й совість европейського людства. В Польщі живе немалий відламок українського народу. Ходить тут **про сім міліонів Українців,** що живуть на території більший ніж 130,000 квадратових кільометрів, на просторах, що є такі завбільшки, як майже ціла Чехословаччина. **Українська людність складає кругло 20% загального числа населення цілої Польщі.** Головна маса українського населення складається з дрібних селян, які живуть у найбільшій біді. Перед Світовою Війною кождого року йшло коло 300,000 селянських синів з самої лише Галичини як сезонові робітники за кордон, а майже 50,000 еміґрувало в Америку. В цій убогій країні польське правительство, замісць того, щоб дати селянам землю, поселило 80,000 польських кольоністів, яких наділено 200,000 гектарами найліпшої української землі. Поліпшення хліборобської культури гальмується через недостачу сільсько-господарських шкіл, бо **нема ані одної української сільсько-господарської школи в Польщі,** тоді, як за 12 років панування утворено 129 польських сільсько-господарських шкіл. Не дозволяють навіть українських кооператив. За погромів в осени в 1930 році багато українських кооператив було поруйновано та пограбовано польською поліцією та польськими жовнірами.

„Польське правительство також розпочало **знищуючий похід проти українського шкільництва.** Міністер шкільництва Ґрабський проголосив у 1925 році, що він має надію, що польська шкільна політика приведе протягом найближчих 15—20 років до повного спольщення української людности в Польщі. На українських землях приймають на службу лише польських учителів. Нема ані одного українського шкільного інспектора, портрети українських письменників зі шкіл усунено. За 11 років польського панування було **замкнено 3,000 українських народніх шкіл,** так, що число шкіл, що малоб припадати на Українців, які складають 20% всієї людности Польщі, за короткий час знизилося ледви до 2% усіх шкіл в Польщі. **Більше як 90% українських дітей в шкільному віці ходять до неукраїнських шкіл.** Але також зникають малу-помалу й ті українські школи, що ще лишилися. Ця польська шкільна політика в українських областях привела до того, що через недостачу потрібних шкіл року 1930-31 до **200,000 українських дітей шкільного віку залишилися без навчання.** Щож до середних шкіл, то є їх тепер у Польщі 777, з них 271 удержуються державним коштом. Українці мають 6 середнім шкіл, які в них ще остадися після розпаду Австрії, окрім того вони удержують ще 15 шкіл приватним коштом. Число українських середніх шкіл складає таким чином лише 2.2% всіх середніх шкіл в державі, отже в десятеро менше, ніж належалосяб Українцям за національним ключем. В Польщі є 119 учительських семинарій, але тільки в двох з них викладаються деякі предмети українською мовою. **З 301 удержуваних коштом держави промислових шкіл нема ніодної української. Немае в Польщі ніодної високої української школи.** Правда, польське правительство видало 22 січня 1922 року, в той час, як воно клопоталося про визнання володіння ним Галичиною в роках 1920-22, закон, яким було ґарантовано заснування українського університету в 1924 р. Від того часу минуло 9 років, але для переведення цієї обіцянки в життя нічого не зроблено; навіть перших кроків не пороблено. Так само **нищиться систематично всі просвітні українські установи.** В осени 1930 року польське військо та поліція зруйнували 100 українських просвіт, читалень, книгозбірень і т. п. Далі польське правительство розвязало протягом трох місяців 23 просвіти та 32 українські ґімнастичні та пожарні товариства. **Польське правительство тримає все українське населення під страшним поліційним утиском.** Українські політичні партії терплять переслідування. Над українською пресою тяжить утиск польської цензури, яка не минає і промов українських послів до варшавського сойму. Що дня відбуваються арешти Українців, здебільшого без усякої причини. **Арештованих тримають місяцями в тюрмах** без повідомлення про конкретні причини їх арешту, причім нерідко **бувають биття арештованих підчас слідчого арешту.** Українську мову в урядах переслідують і навіть в церкві відсунено її на друге місце.

„Ця брутальна поведінка польського правительства суперечить не тільки найпримітивнішим правам людини, але й являється також **порушенням принятих на себе Польщею обовяззань.** Аджеж Польща підписала, як і інші держави, договір для охорони національних меншостей, в якому виразно заначено право меншостей на утворення, опікування й контролю шкіл та інших виховничих установ в їх викладовій мові. Окрім того **Польща зобовязалася перед великими державами дати Українцям територіяльну автономію.** Насамперед Польща дала таку обіцянку 25 червня 1919 року з приводу підписання мирового договору, потім була відповідна постанова польського сойму й нарешті Польща зобовязалася до цього зприводу підписання рішення ради амбасадорів щодо прилучення Галичини до Польщі, 15 березня 1923 року.

„Ці договори дають Лізі Націй досить підстав, щоб заступитися за 7 міліонів людей, з якими Польща поводиться як з кольоніяльними невільниками й яких фашистівська держава Пілсудського хоче національно знищити. **Гноблення Українців у Польщі є одна з багатьох ганебних признак европейських диктатур."**

„SOZIALDEMOKRAT",
Freitag, 21 August 1931, Prag.

ти пекарська скниро, повідаю йому, а зате матимеш ногу. А мені сюди зойкати не ходи.

За тиждень був знову в мене. [illegible], торкотав іще в дверях: вони мені в уряді не хочуть признати тієї ноги. Кажуть, що вона й так мені всохла та вже ні до чого — що мені з ними робити?"

Не повірили би, скільки то мусів Льойзик набігатися, заки йому урядово признали, що має обі ноги. Та самособою, потім мав Льойзик тяганину, що обманув ерар на інвалідську ренту, ба, мали його судити й за те, що викрутився від військової служби. Бідака Льойзик набігався від уряду до уряду, зате ця нога стала йому кріпшати. Може йому виздоровіла з того, що мусів стільки бігати. Та я гадаю, що то було радше тому, що йому її урядово признали. Бо лише такий урядовий декрет має прецінь велику силу. Або гадаю, що йому ця нога всихала тому, що мав її неправно. Воно не було з тею ногою в порядку, а це мститься на людині. Я вам кажу, чиста совість, то найліпша гігієна, а колиб люди були справедливі, то би може навіть не мусіли вмирати.

переклав **М. Н.**).
(Зі збірки „Povidky z druhe kapsy"

Як ви це робите, що все такі мудрі слова говорите?

Це дуже легко: треба подумати собі лише щось дуже дурного, а сказати щось противлежного.

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(21)

Другого тижня недуги діти ніби троха набирають сили; кашель і ригання не такі часті, але зате діти попадають у сплячку, їсти не годні, черево западається, а при тім сильний запір. Зіниці очей розширюються. Горячка і живчик майже такі самі, що попередно були.

Третого тижня наступає параліж. Хора дитина попадає в твердий сон і тяжко її збудити. Час до часу дістає конвульсії, корчі мускулів рук і ніг і тратить контролю над мочовими і відходовими проводами. Тут приходить кінець. Недуга кінчиться смертю, звичайно в часі від 3 до 6 тижнів. Лікарства на цю недугу нема.

Сухоти ґрудей (сухоти легенів).

Є ріжні роди сухіт грудей, відповідно до того, які спеціяльні віддихові чи грудні орґани вони атакують та як недуга проявляється і як довго треває.

Гостре туберкулічне запалення легенів, що проявляється звичайно у мущин, не є дуже повседневне. При тій недузі звичайно горішна часть одної полати легенів захоплюється сухотами. Ця недуга є подібна до звичайного гострого запалення легенів; живчик хорого прискорений, теплота тіла неправильна; загальне ослаблення, сильні поти, утрата притомности і смерть до двох або трох тижнів; часом до 2 місяців.

Другою, і то найзвичайнішою формою т. зв. „ґальопуючих сухіт" є гостре туберкулічне запалення віддихових проводів. Це особливо у дітей, хоч і старші особи можуть нагло на цю недугу захоріти, приміром внаслідок перепрацьовання або умучення, звичайно алькоголіки. Такі люди скоро попадають у високу горячку, кашляють, заливаються потами, нидіють на очах і часто ригають. Вкінці тратять притомність, маячать у горячці; шкіра їх тіла і язик висихають. Смерть настучає в часі від двох тижнів до двох місяців.

Хронічна туберкульоза легенів.

Найбільш упертою сухітничою недугою грудей є т. зв. хронічна туберкульоза легенів або хронічні сухоти. Людина, що хоріє на сухоти — звичайно хоріє довший час. Зпочатку нарікає на біль голови, звичайно пополудни, та на ослаблення; тратить на вазі, апетит дуже малий. Вночі приходять поти, живчик бе скоро, а при тім може бути запір або розвільнення. В міру як недуга поширюється, хорий трохи покашлює. Час до часу кашель змагається і хорий при кашлянню спльовує жовтаву масу, часом закрашену кровю. Іноді має завороти голови і ригає, лице прибирає біло-жовтаву краску, хоч деколи сильно паленіє. Такий стан недуги може тягнутися через тижні, місяці, а навіть цілий рік. Коли недужий є сильної будови тіла, то може довго змагатися з недугою. Але вкінці недуга перемагає. Хорий мимоволі кладеться до ліжка і зачинає справді відчувати, що він таки хорий. Тоді кашель зачинає дуже докучати, а часом не дає спати. І колиб так у тім стані зняти фотоґрафію грудей хорого (Х-рей), то покажеться, що горішна часть легенів є неправильна; можна бачити навіть ями або діри в легенях, звідки хорий якраз відкашлює багато харкотиння з гноєм і кровю.

Перебіг цеї недуги може скінчитися в двоякий спосіб:

1. Коли хорого піддасться відповідному лікуванню, то він зчасом може подужати.

2. В інших випадках хорий або занепадає глибше в недугу постепенно і від 6. місяців до року вмирає або може попасти у т.зв.туберкулічне запалення легенів, а тоді обі полати легенів закажуються туберкулами і хорий гине на протягу двох до трох тижнів.

Інші форми сухіт.

Як вже вище сказано, сухоти можуть захопити не лиш груди зглядно легені, але майже всі інші важні орґани людського тіла, як приміром лімфатичні железі, кишки, горло, селезінку, кости; часом навіть нирки, печінку і мозок, а іноді — але дуже рідко — оболонку серця або й само серце.

Тому-то стрічаємо ріжні цікаві відміни сухіт в орґанізмі, відповідно до того, де вони загніздяться.

Коли сухоти захоплять віддихові знаряди тіла, то хорий попадає в свого роду запалення оболонки легенів (т. зв. „плюрізи") і така недуга кінчиться звичайно смертю на удар серця. Подібно, коли сухоти захоплять горло через зараження спльовинами (а таких випадків є коло 20—30 на 100 хорих на сухоти легенів), то хорий попадає в т. зв. сухий кашель, який також не легко лікується.

Сухоти лімфатичних желез стрічаємо звичайно у дітей, але й старші особи не є свобідні від тої зарази. Їх причина, або радше наклінність до них, походить від катару носа або горла, а у старших осіб від зіпсутих зубів, сифіліса і т. п.

Сухоти черевної оболонки проявляються звичайно у молодіжи до 20 року життя, але можуть трапитися також у людей старшого віку, частіше у жінок як у мущин. Хора особа жалується на біль у череві, ослабає, тратить сили, блідне. Горячка підноситься; хорий має запір або розвільнення, коли недуга є гостра. Черево неначе розширюється, а зрештою чоловік очевидячки нидіє. В тім випадку хорий мусить дуже вважати на своє здоровля, мусить мати абсолютний спокій, мусить добре відживлятися, особливо товщами та молоком, щоб міг успішно поконувати недугу.

Сухоти або туберкульоза кишок проявляється забуренням у кишкових проводах, болями, розвільненням або запором, болями в кишках, нидінням цілого орґанізму, а часто пропукненням кишки. Ця недуга часто вимагає операції в цілі вирізання боляків.

Сухоти або туберкульоза печінки також може мати всілякі форми. Вона проявляється звичайно у людей, що терплять на загальне туберкулічне закаження, про що була мова попередно.

Також нерви не є свобідні від сухітничого зараження, особливо в випадках туберкулічного запалення мозкових оболонок, або т. зв. менінґітіс.

Мочові і відходові знаряди людського орґанізму також можуть бути захоплені туберкулами і спричинюють особливі тяжкі недуги.

При туберкульозі крови недужий звичайно терпить на недокровність або анемію та на жовтачку.

Коли сухоти захоплять кости, пр. хребет, клуби або суглоби, то кість гниє і чоловік не лиш хорує, але й калічіє.

І людська шкіра не є вільна від зарази сухіт. У тім випадку шкіра є закрашена. Хорий занепадає на т. зв. жовни, скрофули або золотуху, особливо в молодім віці. Тоді дитина блідне, паде на силах, а лице неначе напухає. Під шкірою творяться згрубіння або ґудзи, що зчасом червоніють, напухають і болять. По кількох тижнях вони мякнуть, пукають і виділяють із себе ропу або зою. Вправді ті боляки гояться поволи, але лишають по собі погані знаки. У деяких дітей жовни можуть появитися в оболонках очей, ух, носа або горла. Про ті недуги прийдеться нам пізніше дещо більше написати. Тут тільки зазначимо, що це тяжкі недомагання, які звичайно є у дітей унаслідженні від скрофулічних або сухітничих родичів.

(Дальше буде).

— Чи можеш поручити мені товариство від нещасливих випадків, у якім ти обезпечений?

— Алеж самособою! Я вже пятнадцять літ обезпечений в цьому товаристві, а ще не приключився мені нещасливий випадок.

З ГОЛОСІВ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ.

Ще про побут англійських послів у Східній Галичині.

У „Курєрі Познаньскім" з 13. серпня 1931 р. (ч. 368) знаходимо кореспонденцію зі Львова п. н. „Анкета англійських парляментаристів у Східній Галичині" (в оригіналі Малопольщі). Цей допис для нас незвичайно цікавий. Заки його зреферуємо, мусимо зазначити, що „Курєр Познаньскі" є ендецьким органом, а львівським його кореспондентом є один з членів редакції львівського органу ендеків „Курєр Львовскі". Отже цей кореспондент пише в названому дописі про побут англійських послів у Східній Галичині з львівського ендецького становища. На початку автор інформує Познанців про те, яким чином у світі, зокремаж в Анґлійців, зросло заінтересування Українцями, далі спиняється на деяких посуненнях уряду нібито для наладнання польсько-українських взаємин у Польщі. А потім дослівно пише:

„У санаційній пресі аж роїться від статей, у яких всякі публіцисти розвивають ріжні теорії на тему розвязки українського питання в Польщі. Як досі, всі ті теорії не дали ніяких наслідків. Українці зберігають загадкову мовчанку, не зраджуючися зі своїми замірами. А тимчасом останні дні принесли два випадки, які кидають дуже вимовний сніп світла на цілу справу. Ось до Львова прибули минулого тижня два члени англійської палати громад, посли з „лейбор парті", пп. Дейвіс і Бар. Обидва прибули як гості УНДО, обмежуючися виключно до зложення короткої візити львівському воєводі. І хоч „санаційна" преса, а навіть самі гості запевняли, що прибули в приватному характері, щоби прослідити відносини у Східній Галичині, то з міродайних джерел відомо, що пп. Дейвіс і Бар були делеґовані до Східньої Галичини як неофіціяльні інформатори Комітету Трох, зглядно Ліґи Націй, і що з доручення вищих чинників студіюють тут справу пацифікації і взагалі українське питання в Польщі, а що найважніше, що оба вони прибули за згодою міністерства закордонних справ, і, як твердять, міністер Залеський згодився на їх приїзд ще в Женеві, в часі останньої сесії Ради Ліґи Націй. Не можна заперечити, що побут двох того роду делеґатів, що приїхали в характері слідчих суддів, є для Польщі високо упокорюючий. Тільки увага на гостинність не дозволила львівській пресі висловити своєї опінії, як з другої сторони вказати на властиві причини, для яких Польща мусить толерувати такий дуже для неї прикрий стан річи. Ми вказували вже нераз, що пацифікація не придбала нам доброї опінії про нас, як також не посунула української справи ні на крок. Приїзд пп. Дейвіса і Бара унагляднив це ще більше. Обидва делеґати відвідали низку місцевостей у Східній Галичині, конферували з українськими політиками, а частинно і з польськими. Про враження і факти, які зібрали, розкажуть певно тоді, коли виїдуть з Польщі.

„Конференції, ведені при зеленому столику у львівськім готелю Жоржа два рази, були перервані стрілами, які впали недалеко Львова в часі двох нападів, доконаних під Бірчею на почтовий амбулянс і в Трускавці на почту. В одному і другому випадку полилася кров: під Бірчею згинув постерунковий державної поліції Пол. Ґібчинський, у Трускавці були три особи важко ранені. Слідство ні в одному ні в другому випадку ще не покінчене, але деякі познаки вказують, що маємо до діла з виступами українських терористів з УВО, зглядно ОУН (Організація Українських Націоналістів). Глухо кружляють і інші поголоски, які ставлять справу в цілком таємничому освітленні. Якщо дійсно два серпневі замахи булиб ділом УВО, то вони є достаточною ілюстрацією для двох анґлійських послів, з котрих один (п. Дейвіс) підписав навіть меморіял у справі пацифікації. Одначе, колиб згадані ґлухі і неправдоподібні вісти на тему двох кривавих нападів мали якунебудь підставу — це свідчилоб, що в українській справі ми є на похилій площині, з якої треба чимскоріше зіскочити, щоби не замкнути себе передовсім у ганебній вулиці без виходу. — Останні події у Східній Галичині, хоч тісно звязані з недалекою сесією Ради Ліґи Націй і вирішенням українських жалоб у Женеві, доказують, що українська справа вимагає в найближчому часі дуже докладного та річевого розгляду і полагодження, щоби таким чином цей боляк довше не ятрився. Інша річ, що відроблення всіх тих фатальних блудів, які поповнила в цій справі „санація", буде коштувати богато часу, терпеливости й енерґії".

— Скажіть отверто, панно Олю, чи вийдете за мене, чи ні? Чому вам так тяжко рішитися? Скажіть „так", а ні, то я кинуся під оцей потяг.

— Мені так тяжко приходиться рішити... Та заждіть хвилиночку, дайте подумати. За дві години приходить новий поїзд.

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

CULTURAL LIFE AND MODES OF UKRAINE OF THE MIDDLE AGES.

Due to the Tatar invasions and internal wars the economic life of the Ukraine was not uneventful. The invasions and the wars caused a gradual migration of the population westward to Volhynia and Galicia (Halichina). The wars were also a steady drain on the population by filling the Eastern Slave markets with Ukrainian men, women, and girls. The man with a small farm due to the fact that he could not defend himself well and due to the fact that he did not have enough help found himself gradually assimilated by the great landowners — the Boyar nobility. The Boyars having great numbers of slaves gained in the wars, sometimes 700 to an estate, were able to manage their farms more profitably and at the same time have enough protection. In fact, land was so cheap then that its value was computed by the number of slaves on it. Also due to the same causes commerce waned, until finally our buyers were superceded by foreigners. Consequently, due to these unsettled conditions two general classes were formed — the Boyars capitalists and the peasant, otherwise known as the "khlop."

The main medium of exchange of those days was the "hrevna" which was a piece of silver of no particular shape or design, weighing about a half of a pound. Its value according to the modern standards can be computed by the fact that a woman's salary for one yerd's hosehold work was one hrevna whereas the price of cow was two hrevnas and that of a horse was three hrevnas. The hrevna itself was devided into lesser depominations. In addition there were a few gold coins principally those known as "monetas."

Yaroslaw the Wise together with other princes formed and codified those rules and regulations which are known as the Ukrainian Laws. Looking at them today we see that they were decidedly wise, just and merciful. We see that they intended to hold the person sacred, for very rarely was a man arrested, or a freeman allowed to be beaten. In fact, they held that wrongs done to one's honor were by far more serious than wrongs of a different nature. The death penalty was practically not in existence, (curious as it seems but the priesthood during Volodymir's and Yaroslaw's reign attempted to make death the penalty for stealing but this did not last very long). Later the Ukrainian Law became the source for the Muscovite as well as the Lithuanian law, but in the former case the good points having to deal with the liberty of the individual were striken out.

During those times a woman had practically equal rights with those of her man. She took part in political as well as social activities. Where a widow did not remarry she automatically became the head of the household. The children inherited equally their father's estate but the youngest son always got the grounds surrounding the home. Marriage was of the common law variety, ceremonial marriage being practically nonexistent. The children of both the ceremonial marriage and the common law marriage were legitimate. The people of those days regarded the Christian ceremonial marriage as an invention of the nobility and not applicable to themselves. In fact, even as late as the 14th century the priest had to remind their faithful parishoners to marry their wives. Needless to say such practices of non-ceremonial marriage led in many instances to a man having a number of wives.

Naturally the priesthood was very much against such practices and especially did it preach against drunkeness. To drink more than "three cups" was regarded as transgressing the bounds of decency. Also the Church boldly stood out against the persecutions of the downtrodden by the powerful; against the practice of charging exhorbitant interest on money loaned, sometimes as much as 50%, and generally against all practices which were the modes of those days but which were against Christian ethics.

The ancient Ukrainian architecture find its best expression in the churches, which showed the Byzantine influence due to the fact we received our religion from the Byzantine Empire, otherwise known as Greece. These churches contain many beautiful frescoes painted by Ukrainian artists as well as beautifully carved out-of-wood ikons. Also, Ukrainian art finds expression in hand painted miniatures which to this day still retain their original beauty, and in mosaic work which although of Eastern origin was adopted by the Ukrainian artists. Many of these artistic treasures can still be found today in the old cities of Kiev and Halich.

During the time of Volodymir the Great and Yaroslaw the Wise schools were already in existence but only as adjuncts to the Church. Later independent schools were instituted in the larger of the cities. There they taught Greek together with the Ukrainian language besides reading, writing and arithmetic. Due to the influence of the Church the principal language used in the writing of books was that known as the Slav language which today is still the language of the Ukrainian Church, but for everyday purposes the people used the Ukrainian language which was very similar to the Ukrainian language of today. Also, due to the Church, most of the early books dealt with the lives of the holy and the hereafter, but after the nobility began to show curiosity as to the world in which they lived in rather then Heaven, books dealing with various subjects began to appear. It is to these manuscripts and books that we today are indebted for our information regarding the early times.

Being now dissenters in the midst of the Catholic state, the Ukrainian nobles were limited in their prerogatives, and many of them deserted their faith and nationality in order to have a share in the freedom of Lithuania and Poland. The burger class was tyrannized over and the peasant became a serf. Every Ukrainian was made to feel the iron hand of the Polish government, and dissatisfaction expressed itself in numerous rebelions, chief among which was the one lead by Michael Hlensky in about 1497 but which due to lack of promised aid from Russia failed. And yet the Lithuanian-Polish State was far too weak to protect Ukraine against the onslaughts of the Tatars. Every year these hordes of riders sallied forth from Crimea, pushing their invasions even as far as Galicia and Volhynia, devastating the country and depopulating it by seizures of slaves, conducted according to a systematic plan. The victims of this slave trade filled the markets of the Orient for centuries.

(Next installment: — Ukraine Under the Lithuanian-Polish Rule).

Бернард Шов не любить, щоби музика грала, коли він їсть. Раз запросили його на обід, до якого грала музика. Шов приклик ав диріґента й спитав його:

— Чи не гралиб ви щось такого, що я попросив би вас?

— Алеж дуже радо, містер Шов.

— То я прошу вас дуже, грайте в доміно за той час, як я буду їсти!

—o—

Чоловік вертається додому в осьмій годині рано. Жінка з ліжка кричить до чоловіка: — Що?! В осьмій годині ти вертаєшся додому?

— Що? в осьмій годині ти ще в ліжку? — відповідає чоловік.

НОВІ КАРАБІНИ В АНҐЛІЇ.

Всяка ручна пальна зброя зі світової війни не зазнала по нинішний день великих змін, хоч війна показала, що неодно требаб в ній змінити. Здається, що Анґлія перша зробила поступ в тій ділянці воєнної техніки. Недавно відбулися в Анґлії спроби з крісом нової конструкції американського полковника Педерсена. Цей кріс вже давно вироблено, але проби з ним і його осуд відбувсь аж тепер. Набивається цей кріс автоматично. Вага його дещо нижча від дотеперішнього англійського кріса. Сама муніція також богато лекша. При 7 калібрі вага одного набою виносить 16.61 грамів, коли давніше при калібрі 1.7 вага одного набою виносила 24.63 ґрамів. Цебто зменшення в набоях виносить коло 25%. Важним це є й це, що скількість стрілів на мінуту підноситься з 25 в старому на 50 в новому крісі. Дальше важне є й це, що новий кріс не дає так званого рікштосу, бо його паралізує механізм, що автоматично ладує патрони в замок. Набої пакуються тепер по 10 в раму, а не по 5, як це було досі. Дальше важним є ще й це, що рама викидається автоматично.

Богато балакалось про введення нового мірника, а головно нової мушки в формі півкола, а не як досі було, в формі латинського У. Правда, цю справу дискутовано ще в війні і навіть в деяких крісах введено було їх, загально одначе вони не принялись.

Дальше Анґлія задумує ввести також новий багнет. Замісць старого, 50 центиметрів довгого вводиться новий довжиною в 22.5 центиметрів трикутної форми. В загальному через ці новинки кріс стає коло пів фунта лекшим. Також в своїй конструкції є новий кріс простіший. Досі англійський кріс складався з 130 частин, а новий складається лише зі 100. Всі частини є надзвичайно прості і на випадок війни не потрібно для їх виробу спеціяльно вишколених робітників.

Також нові типи револьверів в армії задумує ввести в себе Анґлія. Він має бути також значно лекший від давніших військових револьверів.

Посередник подружа: І ще знаю одну жінку, яка має шість кімнат!

Кандидат подружа: А як думаєте: чи вона мені сподобається?

Посередник: Що значить „подобається"? Як є шість кімнат, то дуже легко одно одне може вимикати!

ТАРЗАНІВ СИН.

(43)

За ці місяці Меріем трохи навчилася малпячої мови та звикла до обставин життя в джунґлях. Вона пособляла Акутови й Коракови при роботі, а також ходила з ними на полювання. Акут теж звик до дівчини й вже не лякав її. Юнак був усе до неї дуже приязний і турбувався нею. Він збудував їй на дереві невелику хатинку. Там вона спала, а Корак та Акут лягали недалеко, щоб охороняти її.

—o—

Меріем навчилася вже добре лазити по деревах. Вона легко перестрибувала з гилки на гилку. Тепер вона вже не боялася диких звірів. Не лякалася й страшних гадюк, що жили на деревах. Вона вже навчилася ухилятися від них. Коли Корак та Акут відходили далеко на полювання, вона старалася ближче триматися своєї хатинки, щоб в небезпеці сховатися там. Життя почало її все більше цікавити й вона вже забула про жорстокого Араба.

—o—

Недалеко була велика ріка. Корак спорудив вудку, зплівши з рослин тонкий шнур й зробивши з колючки „гачок". Всі троє часто сиділи довгими годинами на березі ріки. Меріем з приємністю закидала вудку й витягала з води рибу. Корак усе менше думав про поворот до цивилізації. Присутність Меріем багато доповнила його життя, бо в дівчині він знайшов також приятеля й ласку сестри.

—o—

Меріем на Корака дивилася як на свого улюбленого брата й всіма способами старалася виявити до нього свою дівочу опіку. Любов для них ще не була відомою, а натомісць існувала лише велика приязнь. Меріем любила бавитися на деревах і дивувала нераз Корака, й навіть старого Акута, своєю зручністю. Вона вже тепер не була безпомічною дівчиною, а вже ставала справжньою королевою джунґлів.

—o—